

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza čínských znaků v ženských rodných jménech

Analysis of Chinese Characters Used in Female First Names

Olomouc 2021, Juříková Šárka

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Slaměnková Tereza, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Analýza čínských znaků v ženských rodných jménech* vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

Cílem bakalářské práce bude analýza znaků čínských ženských rodných jmen obsažených v publikaci 好名好运: 最新起名宝典 Hǎo míng hǎo yùn: zuì xīn qǐmíng bǎodiǎn [Dobré jméno, dobrý osud: Nejnovější příručka pro výběr jmen.]. První část se bude zaměřovat na teoretický popis termínů využitých při analyzování v praktické části. V praktické části práce budou znaky analyzovány z pěti hledisek. V prvním hledisku dojde na rozbor využitého inventáře znaků, který bude obsahovat celkový počet znaků vyskytujících se v rodných jménech, jejich frekvence výskytu a komparace s korpusem jmen mužských. Následně zohledním grafiku znaků. Bude se jednat především o počet tahů jednotlivých znaků a jejich grafickou strukturu. Dalším hlediskem jsou radikály. V této části se práce bude zaměřovat na popis nejvíce frekventovaných radikálů a dále jejich analýzu dle sémantického významu. Ve čtvrtém hledisku se budu zabývat sémantikou znaků neboli vymezení sémantických kategorií. To poté přechází na poslední hledisko analýzy, které se bude věnovat kombinacím znaků. Veškerá provedená zkoumání budou doplněna tabulkami pro znázornění výsledků analýz.

Počet znaků: 68 870

Počet stran: 42

Počet titulů použité literatury: 26

Klíčová slova: čínský znak, tah, radikál, sémantická složka, čínská jména, ženská osobní jména, volba jména

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala mé vedoucí Mgr. Tereze Slaměňkové, Ph.D. za všechny cenné rady a připomínky, a především za její vstřícný přístup při vedení mé bakalářské diplomové práce.

Obsah

Seznam tabulek	7
Ediční poznámka.....	8
Úvod.....	9
Část teoretická	10
Čínská jména.....	10
Čínská ženská jména.....	11
Čínské znakové písmo	12
Grafická charakteristika.....	12
Tradiční kategorizace.....	13
Symboly	13
Piktogramy	14
Fonogramy	14
Ideogramy	14
Variety.....	14
Výpůjčky.....	15
Metodologie	15
Praktická část.....	18
Počet znaků a jmen	18
Grafika znaků.....	19
Analýza radikálů	20
Frekvence	20
Analýza radikálu dle sémantického významu.....	21
Radikál 艹 „tráva“	21
Radikál 木 „strom“.....	21
Radikál 心 „srdce“	22
Radikál 玉 „nefrit“	22
Radikál 宀 „střecha“	22
Radikál 日 „slunce“.....	22
Radikál 氵 „voda“.....	23
Radikál 人 „člověk“	23

Radikál 雨 „děšť“	23
Radikál 冫 „led“	23
Radikál 十 „deset“	24
Radikál 纟 „hedvábí“	24
Radikál 青 „zelenomodrá“	24
Radikál 又 „pravá ruka“	25
Radikál 小 „malý“	25
Radikál 讠 „slovo“	25
Radikál 口 „ústa“	25
Radikál 竹 „bambus“	25
Radikál 女 „žena“	26
Závěr	26
Rozdělení znaků dle sémantických skupin	26
Slovesa	26
Rostliny a stromy	27
Atmosférické jevy	28
Barvy	29
Vnější vzhled a vlastnosti.....	30
Ostatní	30
Shrnutí analýzy sémantických skupin	31
Analýza kombinací znaků.....	32
Divoká husa.....	33
Bílá barva	34
Sen.....	35
Závěr	37
Resumé.....	39
Seznam literatury	40

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Přehled znaků rozdělených dle frekvence výskytů do pásem	18
Tabulka 2 - Porovnání počtu tahů v korpusu mužských a ženských jmen	19
Tabulka 3 - Struktura znaků.....	20
Tabulka 4 - Vzájemné kombinace 20 nejfrekventovanějších znaků	32

Ediční poznámka

Ve své bakalářské práci využívám výhradně 简体字 jiǎntǐzì „čínské zjednodušené znaky“ a k jejich zápisu následně font DengXian. Rovněž čínské znaky přepisují do latinky pomocí mezinárodně uznávané transkripce 拼音 pīnyīn „pinyin“, včetně všech tónových značek. Od okolního textu ho ještě odlišuji jiným fontem Calibri. Vždy nejprve uvádím čínské znaky, poté pinyin a na úplný závěr český překlad, který vkládám do uvozovek.

Úvod

Jméno je důležitým atributem života každého jednotlivce. Je to naše vizitka, jak se prezentujeme ve společnosti. Číňané jsou na svá jména zvláště hrdí a na jejich výběru si dávají hodně záležet. Oproti evropským státům, Číňané žádný určitý seznam jmen na výběr nemají. Jména se vytváří podle různých ukazatelů a vybírají ho většinou rodiče dle svojí fantazie. (Třísková, Heřmanová, 2003: 37) Volí se většinou znaky, které dětem budou symbolizovat do budoucna štěstí, nebo naopak takové, které by vyjadřovaly rodiči preferované vlastnosti dítěte. Při výběru jména se rodiče mohou obrátit i na odborníka, který pomocí numerologie vypočítá, jaké jméno by se hodilo, nebo dokonce je potřeba.

Při sestavování jména se Číňané mimo jiné opírají o různé příručky, ve kterých jsou nejen obecné rady, ale také příkladová jména. Ve své práci jsem se zaměřila na čínská ženská jména jednak ze sémantického, tak i grammatologického hlediska. Jako korpus jsem využila knihu, kterou publikoval autor 李貌 Lǐ Mào, s názvem 好名好运: 最新起名宝典 Hǎo míng hǎo yùn: zuì xīn qǐmíng bǎodiǎn *Dobré jméno, dobrý osud: Nejnovější příručka pro výběr jmen* (dále jen *Dobré jméno, dobrý osud*). Publikace obsahuje 1886 doporučených ženských dvouznakových jmen.

Na základě předchozí četby odborné literatury si myslím, že se ženská jména od mužských budou lišit využitím znakového inventáře. Pro ženská jména budou typické především znaky elegance a křehkosti, naproti tomu u jmen mužských to budou znaky vyjadřující sílu či nebojácnost. Co se týče sémantické roviny, vymezení skupin bude pravděpodobně taktéž odlišné. Předpokládám, že ženská jména budou obsahovat spíše znaky pro rostliny a znaky vyjadřující výjimečnost. Kdežto sémantické skupiny pro mužská jména budou obsahovat hojnost, boj anebo rychlost. Pokud jde o grafiku znaků je zřejmé, že ženská jména budou obsahovat spíše graficky komplikovanější znaky než jména mužská.

Ze stejné publikace byla na Univerzitě Palackého v Olomouci již obhájena jedna závěrečná práce věnující se naopak čínským mužským jménům, taktéž pod vedením doktorky Slaměňíkové. (Vojtová, 2017)

Má práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část je tvořena stručným úvodem do problematiky čínských jmen. Dále se tato část zabývá aspekty, které jsou zohledňovány během výběru jmen. Na závěr nechybí ani historie čínských jmen a jejich využití v minulosti. Druhá polovina teoretické části představuje problematiku čínského

znakového písma, která je primárně zaměřená na pojmy využitě již v části praktické. Rovněž tato část prezentuje grafickou podobu písma a stručný popis tradiční kategorizace znaků.

Praktická část je pak rozdělena do pěti částí. První z nich je výčet jmen a znaků. Zde je uveden jejich celkový počet. Druhá část analýzy se věnuje grafice znaků. Ve třetí části je obsažena analýza radikálů a jejich frekvence v rámci nejvíce frekventovaných znaků a poté i celých jmen. Ve čtvrté části je obsažena analýza význam znaků v ženských jménech. Poslední část přináší přehled o vzájemných kombinacích nejfrekventovanějších znaků analyzovaného korpusu.

Část teoretická

Čínská jména

Rodná jména jsou prostředkem identifikace občana v rámci platného sociálně-právního systému. Zastupují velmi důležitou úlohu v životě člověka. (Pleskalová, 2014) Čínské jméno má dvě složky, 名 míng „rodné jméno“ a 姓 xìng „příjmení“. Jejich postavení se ale od evropských zemí výrazně liší. V čínštině vždy na prvním místě stojí příjmení, poté teprve jméno. Příjmení je v čínštině většinou jednoslabičné, jen zřídka se může vyskytnout dvojslabičné. Co se týče počtu příjmení, ten je v Číně poněkud omezený. Používá se určité množství znaků, které se mezi Číňany opakuje. (Třísková, Heřmanová, 2003: 36,37) U jména je to obráceně, zde neexistuje žádný daný seznam, ze kterého by si Číňané mohli vybrat. Jména se vytváří za určitým účelem a vybírají ho většinou rodiče dle svojí fantazie. (Třísková, Heřmanová, 2003: 37) Volí většinou znaky, které dětem budou symbolizovat do budoucna štěstí, anebo naopak takové, které budou odkazovat k jeho pohlaví. U mužů se většinou jedná o vlastnosti jako jsou moudrost nebo odvážnost. U žen je to naopak křehkost, elegantnost nebo krása. (Třísková, Heřmanová, 2003: 37) S výběrem jména lidé mohou požádat o pomoc i odborníka, který za pomoci numerologie vypočítá, jaké jméno by se hodilo, nebo dokonce je potřeba. Číňané věří, že velkou roli hraje i spojení jména s osudem osoby, které na sebe vzájemně působí. Pokud je duch slabý, tělo bude slabé. Pokud duch přetrvává, tělo bude žít. Pokud je duch vyčerpán, tělo

zemře. Ti, kteří mají špatná jména, mohou být často nemocni a slabí. Stručně řečeno, špatné jméno vyvolává potíže a dobré jméno naopak štěstí. (Chen, Sun, 2011)

Čínské dítě nemusí dostat jméno ihned po narození. Ovšem většina rodičů dává dítěti po narození jeho 乳名 rǔmíng „mléčné jméno“¹. Také není vyloučeno, že dítě nemůže mít přezdívku nebo jiné neformální jméno, které je stejně tak vybíráno někým z rodiny. (Kaľuzyńska, 2008: 45) V minulosti mohli mít Číňané i více jmen dle jejich postavení. V současné době mají většinou jen jedno. V případě jména dvojslabičného může být prvním znakem generační jméno sdílené všemi členy stejné generace v jedné nebo více příbuzných rodin. Tato tradice je stále více v rozporu s rodinnou politikou jednoho dítěte a současnou módou jmen s jedním znakem. (Liqun, 2006 :51)

Při vytváření jména by se mělo brát ohled i na grafiku zvolených znaků. Grafika zvolených znaků by měla být odpovídajícím způsobem sladěna, tahy by neměly být příliš daleko od sebe a také by se neměly vybírat obtížné znaky. Rovněž by se mělo vyhnout použití stejného radikálu, aby lidé předešli opakující se monotónnosti. (Chen, Sun, 2011)

Čínská ženská jména

Od 20. let 20 století se na čínská ženská jména změnil pohled. Původně se spíše zdálo, že rodiče nedávali novorozené dívce jasnou identitu. Nyní už je to tak, že rodiče jsou více vzdělanější, a tak více přemýšlí nad tím, jaké dívce dají jméno. (Lee, 2011:123) Jak se společnost stává bohatší, mnoho rodičů vybírá jména, která jsou pro jejich dcery méně běžná, ale přesto dobře znějící, a navíc s dobrým významem. Proto existuje čím dál více poetických jmen používající znaky jako 诗 shī „poezie“ nebo 韵 yùn „rým nebo tón“. (Lee, 2011:125) Čínské ženy byly do doby, než se vdaly, brány u rodiny manžela jako hosti. V minulosti byla ženská jména považována za nedůležitá, dokonce bylo nevhodné až hanlivé použít a odhalit své křestní jméno. Žena ve středověké Číně byla označována svým původním rodným příjmením, tj. příjmením jejího otce. Obvykle byla volána rodným jménem, v současné Číně si ženy ponechávají svá příjmení celý život, děti mají příjmení po otci. (Kaľuzyńska, 2008: 109)

Ženy a dívky v čínské společnosti měly omezený přístup k vnějšímu světu, standardní křestní jména pro ně nebyla považována za zvlášť důležitá. Ženy z nižších

¹ Tj. neoficiální dětské jméno, používané v útlém věku v domácnosti.

vrstev se musely spokojit s příjmením a se jmény z dětství. Čínské ženy byly ty, díky nimž se muži cítili uvolnění, veselí a šťastní. Považovalo se za správné, že ženská jména odrážela jemnost a s duplikovanými jmény se zacházelo jako s těmi, které vyjadřují maximum ženskosti. (Kalužyńska, 2008: 325, 326)

Čínské znakové písmo

Čínské znakové písmo je soustava grafických znaků sloužící k záznamu lidské řeči. (Uher, 2013: 33) Nejstarší dochované čínské písemné památky pocházejí z období 14.-11. st. př.n.l. Označujeme je dle materiálu, na kterém bylo písmo nalezeno – 甲骨文 jiǎgǔwén, „Nápisy na želvích krunýřích a hovězích lopatkách“. (Slaměnková, 2013: 13) V průběhu více než tři tisíce let dlouhého vývoje muselo čínské znakové písmo čelit řadě změn, díky kterým postupně dostaly současnou podobu. (Slaměnková, 2013: 17) V současnosti používaný písemný dukt, tzv. 楷书 kǎishū „vzorové písmo“, se používá ve dvou grafických variantách. První z nich jsou 简体字 jiǎntǐzì „znaky zjednodušené“, které vznikly reformami čínského písma ve 20. století, a 繁体字 fántǐzì „znaky nezjednodušené“, které se až dodnes používají především na Tchaj-wanu. (Slaměnková, 2013: 17)

Grafická charakteristika

Při psaní má jednotlivý znak vytyčené svoje grafické pole, jehož čtyři strany jsou shodné a svírají navzájem pravý úhel. Totéž platí pro diakritická znaménka, kterým náleží stejně velký prostor jako jednotlivým znakům. (Kučera, 2005: 12)

Čínské znakové písmo se vyznačuje tříúrovňovou grafickou strukturou. Její nejmenší jednotkou je 笔画 bǐhuà „tah“. (Slaměnková, 2013: 18) Ty se sdružují do grafického prvku a ty se opět spojují do 汉字 hànzì „znaků“. Znak může být tvořen minimálně jedním tahem a maximálně šedesáti čtyřmi tahy. Základních tahů je celkem pět: 點 diǎn „bodový tah“, 橫 héng „vodorovný tah“, 豎 shù „svislý tah“, 撇 piě „levý tah“ a 捺 nà „pravý tah“. (Uher, 2013:40) Tahy se sdružují do 部件 bùjiàn „prvků“, které představují základní strukturní jednotku čínských znaků. (Slaměnková, 2013: 18) Znak, který je tvořen pouze jedním prvkem, například znak 人 rén, „člověk“ a 山 shān

„hora“, jsou nazývány 独体字 dútǐzì „znaky jednoduché“. Znak tvořený více než jedním prvkem, 课 kè „vyučovací hodina“ a 还 hái „ještě“, se nazývají 合体字 hétǐzì „znaky složené“. Co se týče uspořádání prvků ve znaku, existují celkem tři základní typy. První z nich je 左右结构 zuǒyòu jiégòu „struktura vertikální“, se zastupujícím znakem: 思 sī „myslet, přemýšlet“. Zde jsou prvky znaků uspořádány pod sebou. Druhým typem je 上下结构 shàngxià jiégòu „struktura horizontální“, kde příkladový znak je: 柏 bǎi „cypřiš“. Tato struktura je typická tím, že složení prvků je zleva doprava. V poslední řadě se jedná o 包围结构 bāowéi jiégòu „struktura centrální“ s příkladem: 医 yī „lékař“. Ta se vyskytuje v případě, že jeden z prvků obklopuje prvek druhý. (Slaměnková, 2013: 19,20)

V souvislosti s grafikou znaku se v odborné literatuře objevuje ještě termín 部首 bùshǒu „radikál“. Jedná se o grafický element, podle kterého je znak řazen ve slovníku. Z hlediska své grafické podoby se často shoduje se sémanticky motivovaným determinativem, na rozdíl od něj, radikál nemusí mít žádnou souvislost s významem znaku. (Kučera, 2005: 15)

Tradiční kategorizace

První zmínky o kategorizaci znaků můžeme sice nalézt už v předqinských textech, jako první je však systematicky vyložil až hanský učenec 许慎 Xu Shen (* 58 n. l., †148 n. l.). Nejprve rozdělil znaky do dvou kategorií, znaky 文 wén „obrysové“ a znaky 字 zì „odvozené“. Následně Xu Shen rozdělil znaky na šest tradičních kategorií v pořadí: 指事 zhǐshì „symboly“, 象形 xiàngxíng „piktogramy“, 形声 xíngshēng „fonogramy“, 会意 huìyì „ideogramy“, 转注 zhuǎnzhù „variety“ a 假借 jiǎjiè „výpůjčky“. (Slaměnková, 2015: 33,34)

Symboly

Symbol je nová metoda vytváření znaků, které naznačují význam slova symbolickými tahy. (Uher, 2013: 176) Xu Shen vydělil dvě podkategorie symbolů. První představují prosté symboly, které vyjadřují význam slova pomocí symbolických tahu. Příkladem mohou být znaky 上 shàng „nahore“, 下 xià „dole“, 二 èr „dva, dvě“. Druhou podkategorií jsou symboly odvozené z piktogramů, které se tvoří pomocí připojení

rozlišovacího tahu nebo prvku k již existujícímu piktogramu. Znak 母 mǔ „matka“ se skládá z piktogramu žena a dvou bodových tahů – ty upřesňují, že se jedná o kojící ženu. Obecně je symbolů mnohem méně než piktogramů. (Slaměnková, 2013: 27)

Piktogramy

Piktogramy se vyvinuly z obrázků a jsou založené na principu schématického vyobrazení tvaru určitého předmětu. Od obrázku se pak liší tím, že označují konkrétní slovo a jsou tak neodlučitelně spojeny s určitým významem a výslovností. (Slaměnková, 2013: 25) Co se týče celkového množství, piktogramy nejsou častou početní kategorií znaků. Příkladem piktogramů mohou být znaky 口 kǒu, „ústa“ nebo 目 mù „oko“.

Fonogramy

Fonogram je znak, který spojuje tvar předmětu a znění slova. Jsou zároveň nejproduktivnější kategorií čínského znakového písma. (Slaměnková, 2013: 29) Fonogramy se skládají ze dvou složek, těmi jsou: fonetická složka, tj. fonetikum a sémantická složka, tj. determinativ. (Szokalová, 2014, 22) Příkladem je znak 远 yuǎn „vzdálený“, který se skládá z determinativu 辶 chuó „chodník“ a z fonetika 元 yuán.

Ideogramy

Ideogramy jsou znaky, které vznikají spojením dvou nebo více samostatných složek, jejichž významy celkově tvoří význam daného znaku. Patří mezi ně například znak 家 jiā „domov“, který znázorňuje prase pod střechou, nebo znak 从 cóng „následovat“ tvořena dvěma lidskými postavami jdoucími za sebou. (Slaměnková, 2013: 28)

Variety

Další kategorizací znaků jsou variety. Jejich definice je vysvětlena tak, že: „vznikají proměnou grafiky části znaku svého synonyma, přičemž si nechává též radikál, díky němuž se pak oba znaky dělí o stejný význam.“ (Uher, 2005: 133) Jako příklad variety Xu Shen uvádí znak 老 lǎo „starý“ a 考 kǎo „stařec“, kdy znaky jsou si graficky, foneticky i významově podobné. (Slaměnková, 2013: 32)

Vypůjčky

Jsou to slova, která se začala psát pomocí již jiného existujícího piktogramu, symbolu, ideogramu nebo fonogramu, tj. že k jejich zápisu se vypůjčil jiný, již existující znak. Společně s vývojem společnosti rostla i potřeba zaznamenávat nová slova. Vypůjčky nahradily obrovský inventář znaků. Příkladem jsou znaky 而 ér „a, i“, který původně zastupoval piktogram pro vousy, nebo 南 nán „jih“, který zastupoval piktogram pro hudební nástroj. (Slaměnková, 2013: 31)

Metodologie

Ve své práci jsem vycházela z publikace autora 李貌 Lǐ Mào nesoucí název 好名好运: 最新起名宝典 Hǎo míng hǎo yùn: zuì xīn qǐmíng bǎodiǎn *Dobré jméno, dobrý osud: Nejnovější příručka pro výběr jmen* (dále jen *Dobré jméno, dobrý osud*). Zde se nacházelo celkem 1886 doporučených ženských jmen. Z nich jsem si poté pomocí čínského nástroje na stránkách online korpusu *Cncorpus*² vygenerovala frekvenční soupis použitých znaků, jejichž finální počet nakonec činil 148 znaků.

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V první části teoretické práce jsem se opírala především o publikace česky píšících autorů. V popisu čínských jmen pro mě byl klíčový odborný článek od autorek Z. Heřmanové a H. Třískové *Čínská jména v českém kontextu* (2003), a to hlavně z hlediska složek čínského jména a jak si Číňané jméno vybírají. Dále jsem se opírala o publikaci autorky Kažuzyňské Ireny *Chinese Female Namings* (2008). Ta mi posloužila především k ucelení pohledu na ženská jména a jejich využití v minulosti. Dalším užitečným zdrojem mi byla odborná práce Davida Uhra *Hanská grammatologie* (2003) a Terezy Slaměnkové *Ideogramy v moderní čínštině* (2013). Tyto dvě publikace stručně popisují čínské znakové písmo. Publikaci Terezy Slaměnkové (2003) jsem použila i pro odborný popis grafické charakteristiky znaků. Co se týče tradiční kategorizaci znaků, nahlédla jsem opět do publikace od Davida Uhra (2003). V první části praktické práce jsem stručně popsala celkový počet jmen a znaků, který se v mém korpusu nacházel. Následně jsem vyzdvihla rozdíly mezi korpusem obsahující jména mužská a jména ženská. Zde jsem spolupracovala s již obhájenou

²<http://corpus.zhonghuayuwen.org/CpsTongji.aspx> cit. [3. 5. 2021]

bakalářskou prací autorky Barbory Vojtové na Univerzitě Palackého, která vychází ze stejné publikace. Na závěr jsem v tabulce shrnula všechny znaky, které byly využity a dle jejich frekvence jsem je dále rozdělila do šesti pásem.

Při provádění analýzy frekvence radikálů v rámci 148 znaků, jsem si nejprve u každého znaku určila jeho radikál, který jsem následně rozebrala dle sémantické kategorie. Hlavní publikací pro mě byl odborný článek Slaměnikové Terezy, „Muž, nebo žena? Role grafemického systému v čínských antroponech (2017). Dále odborná práce taktéž Terezy Slaměnikové *Čínské znakové písmo: synchronní model tradiční kategorizace* (2015) a v neposlední řadě již zmiňované publikaci Davida Uhra (2003). V každé této publikaci jsem měla možnost nahlédnout do stručného popisu radikálu a jeho využití. Na závěr této části jsem zmínila i jiné radikály, které se sice nevyskytovaly tak často, ale bylo je podle mě vhodné zmínit, a to z důvodu, že se k ženským jménům vztahují. Názvy radikálů přebírám z publikace Ondřeje Kučery *Učebnice čínských znaků* (2005).

Další část mé práce je analýza grafiky znaků. Zde jsem se zabývala dvěma hledisky. Prvním z nich byl počet tahů. Ten jsem řešila tak, že jsem si u každého znaku zjistila z kolika tahů se daný znak skládá. Konečné výsledky jsem poté porovнала s korpusem mužských jmen. Následně jsem analyzovala druhé hledisko, kterým byla struktura znaků. V této části jsem si nejprve u každého znaku určila, zda je posloupnost prvků vertikální, horizontální, zda se nachází pod ramenem nebo v centru znaku. Strukturu znaků jsem zaznamenala do tabulky a na konec slovy popsala.

Práce rovněž obsahuje část, ve které se zabývám sémantickými skupinami. Nejdříve jsem si ke každému znaku vypsala všechny možné překlady. Poté jsem zohlednila překlad nejvíce vhodný pro čínská ženská jména. V této části mi posloužil překladový slovník Jaromíra Vochaly (2007). Posléze jsem znaky rozdělila do sémantických skupin. Rozřazování jsem prováděla dle slovníkového významu, tj. znak 红 hóng „červená“ jsem zařadila do sémantické skupiny „barva“ nebo znak 老鼠 lǎoshǔ „myš“ jsem zařadila do skupiny „zvířata“. V případě skryté symboliky znaků, jsem se snažila odhalit jejich význam, který jsem taktéž zakomponovala do textu. Zde mi byly k dispozici dvě hlavní publikace. Prvních z nich je Eberhard Wolfram se svým dílem *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny* (2001). Druhým z nich je od autorky Ľubici Obuchové, kniha *Čínské symboly* (2000). Obě dvě publikace pro mě byly klíčové, a to zejména v symbolice určitých skutečností a jejich dešifrovaných významů. V závěru

této části jsem provedla komparaci se dvěma rozdílnými příručkami. První z nich byla s odborným článkem Terezy Slaměňkové (2017), kde jsem se zabývala spektrem sémantických skupin z mého vzorku přejatého z příručky doporučených jmen a jejího korpusu reálných ženských jmen. Druhá z nich byla komparace spektra sémantických skupin ze stejné příručky, ovšem korpusu jmen mužských.

V poslední části práce praktické, kde jsem se zabývala kombinacemi znaků, se v úvodu nachází tabulka dvaceti nefrekventovanějších znaků a jejich vzájemných kombinací. Posléze jsem zkoumala kombinace tří rozdílných znaků s vysokou frekvencí výskytu. V první řadě jsem analyzovala, s jakými znaky se daný znak kombinuje na první a poté i na druhé pozici. Poté jsem se zaměřila na znaky, které se vyskytují na obou dvou pozicích.

Praktická část

Počet znaků a jmen

Tuto bakalářskou práci jsem vypracovala na základě čínské příručky, která původně obsahovala 2206 čínských ženských jmen. Z důvodu opakování některých z nich, někdy až třikrát, se však jejich počet snížil na 1886 jmen. Z nich jsem si dále vytvořila korpus nejčastěji používaných 148 znaků, se kterými jsem po celou dobu pracovala. V porovnání s korpusem mužských jmen, který obsahoval 1068 mužských doporučených jmen, korpus jmen ženských obsahoval překvapivě nízký počet znaků.

Následující tabulka obsahuje přehled všech 148 znaků, které jsem seřadila do šesti pásem, a to dle jejich frekvence výskytu v analyzovaných ženských jménech.

Počet výskytu	Znaky
Pásmo 58-50	梦, 雁, 香, 安, 雪
Pásmo 49-40	白, 寒, 绿, 山, 之, 翠, 灵, 曼, 巧, 云, 南, 夏, 凡, 凝, 冬, 青
Pásmo 39-30	春, 海, 亦, 丹, 秋, 天, 梅, 旋, 易, 风, 容
Pásmo 29-20	柔, 蕊, 玉, 柏, 冰, 波, 兰, 柳, 晴, 松, 萱, 忆, 傲, 从, 珊, 彤, 烟, 槐, 菱, 双, 丝, 桃, 阳, 以, 初, 代, 尔, 沛, 琴, 蝶, 儿, 荷, 卉, 乐, 念, 晓, 瑶, 又, 真, 紫, 枫, 茵, 蓉, 问, 友, 语, 元, 珍, 谷, 蓝, 蕾, 冷, 莲, 露, 盼, 书, 薇, 依, 映, 雨, 竹, 半, 含, 寄, 筠, 凌, 水, 惜, 笑, 寻, 雅, 访, 绮, 如, 霜, 幼
Pásmo 19-10	采, 飞, 芙, 幻, 怜, 千, 芹, 听, 文, 夜, 芷, 怀, 静, 觅, 诗, 向, 碧, 涵, 妙, 平, 萍, 思, 宛, 迎, 醉, 小, 新, 若, 痴, 靖, 岚, 慕, 孤
Pásmo 9-1	恨, 恩, 菲, 邻, 琪, 婷, 因

Tabulka 1 - Přehled znaků rozdělených dle frekvence výskytů do pásem

Co se týče počtu tahů, korpus mužských a ženských jmen jsou na tom velice obdobně. Pro mužský korpus je typické využití hlavně znaků s průměrným počtem tahů devět. U korpusu jmen ženských se jedná o znaky s počtem tahů sedm či osm. Dalším výrazným rozdílem je využití radikálů. Nejčastějším radikálem pro korpus mužských jmen je 水 shuǐ „voda“, na druhém a třetím místě pak následoval radikál 人 rén „člověk“ a radikál 木 mù „strom“. U korpusu ženských jmen byla nejvíce zastoupeným radikálem 艹 cǎo „tráva“, dále to byl radikál 木 mù „strom“ a radikál 心 xīn „srdce“. Jedině radikál

„strom“ byl mezi nejfrekventovanějšími radikály v obou korpusech. Z hlediska sémantiky se u korpusu mužských i ženských jmen vyskytovala sémantická skupina odkazující na vlastnosti či znaky zastupující rostliny a stromy. Zajímavým zjištěním je například to, že se v korpusu ženských jmen vyskytuje tematická skupina barvy či atmosférické jevy, ovšem korpus mužských jmen tyto skupiny neobsahuje. Naproti tomu, korpus mužských jmen je zastoupen skupinami prosperity, nadřazenosti či síly, které se naopak nevyskytují v korpusu jmen ženských.

Grafika znaků

V této části se budu zabývat dvěma hledisky. Prvním z nich je analýza znaků z hlediska počtu tahů. Zde jsem u každého znaku určila, z kolika tahů se skládá. Poté jsem provedla komparaci s korpusem mužských jmen, který vychází ze stejné publikace. Druhé hledisko, kterým se zde zabývám, je struktura znaků. Tu jsem řešila tak, že jsem si u každého znaku určila, zda je posloupnost prvků vertikální, horizontální, zda se prvek nachází pod ramenem nebo v centru znaku.

V mém znakovém inventáři se projevuje o něco silnější tendence využívat znaky s nižším počtem tahů. Především to byly znaky se sedmi a osmi tahy. V korpusu se vyskytly dva znaky, které se skládají pouze ze dvou tahů. První z nich je 又 yòu „opět, znovu“ a poté znak 儿 ér „dítě“. Naopak nejvíce tahů měl znak 露 lù „rosa“, jehož počet tahů sahá až k číslu dvacet jedna.

Počet tahů	Ženská jmen	Mužská jména ³
Pásmo: 2-5 tahů	35 znaků = 23,7 %	13,4 %
Pásmo: 6-12 tahů	93 znaků = 62,8 %	70 %
Pásmo: 13-21 tahů	20 znaků = 13,5 %	16,6 %

Tabulka 2 - Porovnání počtu tahů v korpusu mužských a ženských jmen

V mém korpusu jsem zjistila, že nejvíce se vyskytují v ženských jménech znaky, jejichž počet tahů je od šesti do dvanácti. Výrazně méně se vyskytovaly znaky s celkovým počtem tahů dva až pět. Poslední skupinou jsou znaky s celkovým počtem tahů třináct až dvacet jedna, které se v mém korpusu vyskytují jen zřídka, anebo vůbec. V porovnání s mužskými jmény řazenými ve stejné publikaci můžeme říci, že jsou na tom mužská

³ Data obsažená v korpusu mužských jmen jsem čerpala z již obhájené práce na Univerzitě Palackého. (Vojtová, 2017).

jména obdobně. Nejčastěji se v korpusu mužských jmen objevují znaky s průměrným počtem tahů devět. Co se týče jmen ženských, tam se jedná o nejčastěji používaný znak s počtem tahů sedm a osm.

Dalším aspektem, kterým jsem se během práce také zabývala, byla otázka, zda jsou znaky jednoduché nebo složené. V ženských jménech se můžeme setkat spíše se znaky složenými. To jsou takové, které se skládají z více než jednoho prvku.

Typ struktury	Počet znaků
Vertikální	55
Horizontální	60
Centrální	9
Jednoduchý znak	24

Tabulka 3 - Struktura znaků

Co se týče struktury znaků, dle tabulky výše je zřejmé, že se v mém korpusu objevují nejčastěji znaky, jejichž struktura je horizontální. Příkladovým znakem je sloveso 柏 bǎi „cypřiš“. Téměř stejně často byla zastoupena vertikální struktura s ukázkovým znakem 思 sī „myslet, přemýšlet“, která se téměř vyrovnává té horizontální. Můj korpus rovněž obsahoval jednoduché znaky, které se dál nemohly dělit na jiné prvky. Mezi ty patří 山 shān „hora“ nebo znak 小 xiǎo „malý“. Posledním příkladem je znak 因 yīn „následovat, pokračovat“, který zastupuje strukturu centrální. Ta se ze všech struktur vyskytla v korpusu nejméně.

Analýza radikálů

Frekvence

V mém výsledném korpusu s celkovým počtem 148 různých znaků, se vyskytlo 61 různých radikálů. Což znamená, že téměř polovina znaků má odlišný radikál. Nejvíce zastoupeným radikálem byla 艹 „tráva“, dále to byl radikál 木 „strom“ a radikál 心 „srdce“. Mezi ty méně frekventované radikály se řadily 虫 „hmyz“, 谷 „údolí“, 彡 „ornament“ nebo 冫 „poklička“. Při zohlednění celkového počtu 3772 znaků, radikál 艹 „tráva“ zůstává zastoupený nejvíce. Vyskytl se ve 326 znacích. Platí to i u radikálu 木 „strom“, který se objevil ve všech znacích celkem 281krát. V neposlední řadě je to radikál

→ „střecha“, s celkovým zastoupením 169 znaků. Úplně nejméně se v mém korpusu objevil radikál 阝 „ohrada“ a to pouze jednou, ve znaku 因 yīn „následovat, pokračovat“.

Analýza radikálu dle sémantického významu

V následujícím popisu se budu zabývat radikály, které se v mém korpusu objevily minimálně třikrát. Po celkovém přepočtu jsem se dostala na 19 radikálů. Je zřejmé, že znak má většinou více významů. Ve své práci jsem se zaměřila na významy spíše pro ženská jména a ty jsem dál zohledňovala. Pro význam radikálů jsem se opírala o rejstřík determinativů z publikace *Učebnice čínských znaků*. (Kučera, 2005: 229) Radikály jsem seřadila sestupně dle jejich počtu výskytu ve znacích.

Radikál 艹 „tráva“

Radikál „tráva“ se v mém korpusu objevil nejvíce, a to v 16 znacích. Dvanáct znaků souvisí s rostlinami a jejich částmi. Devět z nich jsou přímo rostliny: 萱 xuān „denivka, lilie“, 荷 hé „lotus, leknín“, 菱 líng „vodní kaštan“, 莲 lián „lotus“, 薇 wēi „kapradina“, 芹 qín „celer“, 芷 zhǐ „andělka lékařská“, 芙 fú „ibisek“ a 萍 píng „okřehek“. Zbylé tři znaky vyjadřují jejich části. Těmi znaky jsou 蕊 ruǐ „tyčinka, pestík“, 蕊 hàn „pupeny, lotosové pupeny“, 蕾 lěi „poupě, pupen“. Určitou souvislost měly zbylé čtyři znaky popisující název města, barvu, sloveso nebo hojnost: 蓉 róng „město Chengdu“, 蓝 lán „modrá“, 若 ruò „opřít se“, 菲 fēi „bujný, bohatý na vůni“.

Radikál 木 „strom“

Jedná se o piktoqram, který má graficky znázorňovat strom. Pomocí vodorovného tahu ke znaku je naznačeno, o jaké části stromu se jedná. Pakliže je tah v dolní části znaku, značí kořen stromu, jestliže je v horní části, poukazuje na vrchní okraj stromu. (Slaměnková, 2017: 140) Radikál 木 „strom“ se v mém korpusu objevil celkem devětkrát. V případě analyzovaného vzorku se jedná o strom nebo rostlinu. Jsou to následující znaky: 梅 méi „divoká slíva“, 松 sōng „borovice“, 柏 bǎi „cypřiš, cedr“, 柳 liǔ „vrba“, 槐 huái „jerlín japonský“, 桃 táo „broskev“, 枫 fēng „javor“. Pouze dva

případy se vztahují k jinému významu, těmi znaky jsou 柔 róu „jemný, něžný“ a 梦 mèng „sen, představa“.

Radikál 心 „srdce“

Radikál „srdce“ je piktogram, jehož tahy symbolizují čtyřkomorové srdce. (Slaměnková, 2015: 138) V mém korpusu se objevil osmkrát. Znaky se srdečními radikály jsou často spojené s pocity nebo jinými duševními činnostmi. Do této skupiny spadají znaky: 恨 hèn „nenávidět, litovat“, 怜 lián „soucit“, 惜 xī „soucit, lítost“ a 恩 ēn „laskavost, milost“. Dále vyznačuje část těla: 怀 huái „ňadra, prsa“. Nebo slovesa spojené s myšlením 忆 yì „vzpomenout si“, 念 niàn „věřit, myslet“, 思 sī „myslet“.

Radikál 玉 „nephrit“

Výchozí znak je piktogram, který znázorňuje krásný kámen, na který jsou navázány tři kusy nefritu. (Uher, 2013: 173) Bodový tah má pak odlišit znak nefritu od krále, kterým se poté stává pouze fonetická složka nikoli radikál. Radikál se v mém korpusu se objevil šestkrát. Ve všech znacích souvisel s nefritem, jiným vzácným kamenem, nebo předmětem v sobě obsahující drahokam či jiný kámen: 琪 qí „jemný nefrit“, 珍 zhēn „vzácný, drahocenný“, 瑶 yáo „drahý nefrit“, 珊 shān „korál“, 玉 yù „nephrit, drahokam“, 琴 qín „kytara, čínská loutna“.

Radikál 宀 „střecha“

S radikálem 宀 „střecha“ se objevují významově spjaté znaky z oblasti různých druhů obydlí. (Slaměnková, 2015: 101) V mém korpusu se jich objevilo celkem pět. Zde se využívaly znaky, které souvisely s pocitem bezpečí: 安 ān „mír, klidný“. Rovněž se zde vyskytovaly znaky 宛 wǎn „zdvořilý“, 寄 jì „poslat, zaslat“, 容 róng „výraz, vzhled“ nebo 寒 hán „chlad, zima“.

Radikál 日 „slunce“

Radikál „slunce“ se v mém korpusu objevil pětkrát. Výchozí znak je piktogram, který má znázorňovat slunce. (Uher, 2013: 123) Jedou se jedná o vyjádření adjektiva: 易

yì „snadný, lehký“. Zbytek znaků se pojí s částí dne, vyjádření jasných a teplých dnů: 晓 xiǎo „svítání“, 映 yìng „odraz, svit“, 晴 qíng „jasný, pěkný“ a 春 chūn „jaro“.

Radikál 氵 „voda“

Radikál „voda“ se vyskytl v mém korpusu pětkrát. Z velké části se radikál vyskytuje ve znacích, které jsou jakkoliv spojené s vodou: 涵 hǎi „namočit, mokrý“, 水 shuǐ „voda“, 海 hǎi „moře, oceán“. Jiné vyznačující množství a hojnost: 沛 pèi „hojný“, nebo například materiál: 波 bō „vlna“.

Radikál 人 „člověk“

Jedná se o piktogram, který znázorňuje nakročenou lidskou postavu. (Slaměníková, 2015: 138) Pod tento radikál spadá v mém korpusu pět znaků. Nějaké znaky se vztahují k činnostem, které lidé vykonávají: 从 cóng „následovat“, 以 yǐ „brát, vzít“. Zbylé znaky vyznačují buď vlastnost, sloveso nebo určité období: 傲 ào „hrdý“, 依 yī „spoléhat se, opírat se o“, 代 dài „generace, éra“.

Radikál 雨 „déšť“

Výchozí znak je piktogram, který znázorňuje obrázek kapek deště z mraků pod oblohou. (Zhao, 2021) Radikál 雨 „déšť“ se v mém korpusu objevil celkem čtyřikrát. Vždy se jednalo o znaky spojené s počasím, kdy z nebe něco padá. Řadí se do nich tyto znaky: 露 lù „rosa“, 霜 shuāng „jinovatka, mráz“, a 雪 xuě „sníh“.

Radikál 冫 „led“

Pod radikál „led“ spadají v mém korpusu čtyři znaky. Většina z nich je úzce spjata s vodou či jejím skupenstvím: 冷 lěng „zima, chladný“, 冰 bīng „led, chlazený“, 凝 níng „tuhnout, zamrazit“. V jednom případě se jedná o lidskou vlastnost: 凌 líng „čistý, ctnostný“.

Radikál 十 „deset“

Radikál „deset“ je symbol, který naznačuje dokonalé číslo. Vodorovný tah představuje východ a západ, svislý tah znázorňuje jih a sever. Dokonalost tak vyjadřují čtyři světové strany a střed. (Uher,2013: 178) V mém korpusu se vyskytl celkem čtyřikrát. Ve dvou případech se jedná o množství či číselnou hodnotu: 千 qiān „tisíc“, 半 bàn „půl, polovina“. Jeden znak je spjatý s obecným názvem pro rostlinu: 卉 huì „rostliny, tráva“. Lze vypořádat, že pouze jeden znak, 南 nán „jih“, z mého korpusu odpovídá symbolu „deset“, protože ukazuje směr, přesněji světovou stranu.

Radikál 纟 „hedvábí“

Radikál 纟 „hedvábí“ je piktogram, který znázorňuje hedvábné provázky. (Zhao, 2021) V mém korpusu se objevil celkem třikrát. Ve dvou případech se jednalo o barvy: 绿 lǜ „zelená“ a 紫 zǐ „fialová“. V jednom případě znak vystihuje materiál: 绮 qǐ „tkaný, hedvábný materiál“.

Radikál hedvábí mimo jiné odkazuje na předuvo z kokonů bource morušového⁴. Využívá se především u znaků pro dlouhé a tenké tvary. Nejčastěji jsou vyráběné skrucováním nebo splétáním různých vláken. Příkladem je znak 索 suǒ „lano“, u něhož lze spatřit i vnitřní významovou souvislost. (Slaměnková, 2015: 106)

Radikál 青 „zelenomodrá“⁵

Radikál „zelenomodrá“ je ideogram, který vyjadřuje barvu rostliny, která roste poblíž studny. (Zhao, 2021) Pod něj spadají v mém korpusu tři znaky. Pouze jeden znak se pojí s barvou: 青 qīng „modrý, zelený“. Zbytek znaků vyjadřuje vlastnost: 靖 jìng „klidný, mírumilovný“ a 静 jìng „klidný, tichý“. Užití tohoto znaku najdeme spíše ve staré literatuře. Vyjadřuje všechny odstíny od tmavě šedé přes modrou až po zelenou. Symbolizuje studium učence, který pracuje v noci za světla „modré lampy“. Nyní se můžeme setkat spíše se znakem 蓝 lán „modrý“. Ten je odvozený od indigovníku, který je mezi obyčejnými lidmi dodnes hlavním zdrojem barviva na oděvy. (Eberhard, 2001: 160)

⁴ Vlákenný obal, který chrání vajíčka nočního motýla.

⁵ Kučera 2005: 231.

Radikál 又 „pravá ruka“

Radikál „pravá ruka“ je piktogram, který zobrazuje obrázek pravé ruky. Znak „pravá ruka“ může stát sám, ale v tomto případě by znamenal „znovu, opět“. (Lindqvist, 2010: 36) V mém korpusu se objevil třikrát. A to ve znacích: 双 shuāng „pár“, 又 yòu „opět, znova“ a 友 yǒu „kamarád, přátelství“. Znak pro přátelství vznikl spojením znaků levá a pravá ruka. Původně tento znak vypadal jako dvě levé nebo pravé ruce ukazující stejným směrem, dnes jde o přátelské gesto podaných rukou. (Lindqvist, 2010: 37)

Radikál 小 „malý“

Radikál „malý“ je ideogram, který připomíná nůž (představovaný svislým hákem uprostřed) k rozřezání něčeho na dva menší kousky. (Wu, 2015: 5) V mém korpusu se objevil třikrát. Spadají sem znaky: 小 xiǎo „malý, mladý, junior“, 尔 ěr „vy/ty“ nebo 慕 mù „obdivovat, toužit po“.

Radikál 讠 „slovo“

Radikál „slovo“ většinou souvisí s řečovou činností. (Slaměnková, 2015: 52) V mém korpusu se objevil pouze třikrát. Všechny znaky se týkají jazyka, řeči nebo mluveného projevu: 诗 shī „báseň, poezie“, 访 fǎng „nazývat“, 语 yǔ „slova, jazyk, řeč“.

Radikál 口 „ústa“

Jedná se o piktogram, který graficky znázorňuje otevřená ústa. (Slaměnková, 2015: 138) Radikál „ústa“ se v mém korpusu objevil třikrát. Znaky s ním spojené se často pojí s pohybem úst: 含 hán „obsahovat, cucat“. Také je jasným významovým prvkem znaků souvisejících se zvukem: 听 tīng „slyšet, poslouchat“. Jeden znak je spojován s určením směru: 向 xiàng „mířit, směřovat“.

Radikál 竹 „bambus“

Jedná se o piktogram, který znázorňuje trávu, která roste i v zimě. (Uher, 2013: 172) V mém korpusu se objevil třikrát. Dvakrát znak přímo zastupoval danou rostlinu nebo její část: 竹 zhú „bambus“ a 筠 yún „bambusová slupka“. V jednom případě sloveso: 笑 xiào „usmívat se, smát se“.

Radikál 女 „žena“

Třikrát se v korpusu objevil i radikál 女 „žena“. Výchozí znak je piktogram, který znázorňuje obraz klečící či sedící ženy. (Zhao, 2021) Většinou mají znaky souvislost s kladnými vlastnostmi: 婷 tíng „elegantní“, 妙 miào „báječný, výborný“. Jeden znak zastupoval sloveso: 如 rú „podobat se“.

Závěr

Na závěr bych chtěla zmínit radikály méně používané, které jsem do své analýzy nezahrnula pro jejich malou frekvenci výskytu. I přesto si můžeme povšimnout, že radikály vystihují ženu, ženské tělo a jejich charakter. Těmi radikály například jsou: 香 „voňavý“, 白 „bílý“, 彡 „vlasy“ nebo 子 „dítě“.

Rozdělení znaků dle sémantických skupin

V této části analýzy jsem se zabývala významy znaků v ženských jménech. Z důvodu relativně nízkého počtu znaků, jsem je na základě významu rozdělila pouze do šesti sémantických skupin. Využila jsem pouze ty skupiny, které obsahovaly více než šest znaků. Při této analýze jsem kladla důraz na významy nejvíce se vztahující k ženským jménům. Skupiny jsem poté seřadila sestupně, dle počtu znaků, které se v ni nachází.

Jsem si vědoma toho, že se ke znaku může řadit několik významů, ve své práci jsem se zaměřila především na ty, které jsou nejvíce relevantní. Rozřazování jsem dělala dle slovníkového významu. Tudíž znak 芷 zhǐ „andělka lékařská“ jsem zařadila do sémantické skupiny „rostliny“ nebo znak 紫 zǐ „fialová“, do skupiny „barvy“. Vzhledem k tomu, že čínská kultura v sobě zahrnuje mnoho symboliky a skrytých významů, snažila jsem se je během analýzy zakomponovat do textu. Opírala jsem se o publikace *Čínské symboly* od Lubice Obuchové a *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny* od autora Wolfram Eberhard.

Slovesa

Skupina „slovesa“ je v rámci počtu znaků nejobsáhlejší. Zařadila jsem do ní následujících 26 znaků: 慕 mù „obdivovat, toužit“, 恨 hèn „nenávidět, litovat, klid“, 向

xiàng „mířit, směřovat“, 思 sī „myslet, zvážit“, 迎 yíng „pozdravit, vítat“, 听 tīng „slyšet, poslouchat, 觅 mì „hledat, lovit“, 采 cǎi „sbírat, trhat“, 飞 fēi „letět, létat“, 寻 xún „hledat, vyhledávat“, 问 wèn „ptát se, informovat se“, 寄 jì „poslat, zaslat“, 访 fǎng „navštívit, zavolat“, 含 hán „obsahovat, cucat“, 盼 pàn „očekávat, doufat“, 念 niàn „studovat, číst nahlas“, 忆 yì „vzpomenout si, přijít na mysl“, 以 yǐ „brát, vzít“, 旋 xuán „rotovat, točit se“, 凝 níng „tuhnout, mrazit“, 因 yīn „následovat, pokračovat“, 之 zhī „odejít, opustit“, 依 yī „opírat se“, 从 cóng „následovat“, 如 rú „podobat se“, 若 ruò „podobat se“⁶.

Rostliny a stromy

Do této sémantické skupiny jsem zahrнула znaky pro rostliny, stromy a jejich částí. Jedná se o 23 znaků. Rozdělila jsem je do dvou podskupin. První podskupina zahrnuje rostliny a stromy: 萍 píng „okřehek“, 卉 huì „rostliny, tráva“, 萱 xuān „denivka“, 菱 líng „kotvice plovoucí“, 槐 huái „jerlín japonský“, 薇 wēi „kapradí“, 芹 qín „miřík celer“, 芷 zhǐ „andělíka lékařská“, 芙 fú „ibišek“. Ibišek konkrétně v Číně symbolizuje slávu a hojnost, jeho vůně se přirovnává k přitažlivosti mladé dívky. (Eberhard, 2001: 91) Další znaky spadající do této kategorie jsou: 筠 yún „bambusová slupka“, 竹 zhú „bambus“. Co se týče bambusu, jedná se o nejdůležitější produkt Číny, protože poskytuje materiál pro obydlí a každodenní potřeby. (Eberhard, 2001: 19) Za zmínku stojí i znak 枫 fēng „javor“, který se čte stejně jako znak 封 fēng „udělit úřad“ a v současnosti to může tedy vyjadřovat přání získání dobrého postavení. (Eberhard, 2001: 95) Do skupiny jsem taktéž zařadila i znaky: 荷 hé „lotos“, 莲 lián „lotos ořechonosný“. Lotos se v Číně považuje za jednu z nejdůležitějších rostlin. Je znám tím, že vyrůstá ze špinavé vody, ale sám o sobě je čistý. Je to symbol čistoty a je zároveň jeden z osmi skvostů buddhistických pokladů. (Eberhard, 2001: 141) Za zmínku stojí rovněž znak 桃 táo „brokev“. Toto ovoce si dodnes v Číně drží významnou pozici a nazývá se ovoce nesmrtelných. Dřevo broskve a barva plodů dříve zažehnávali demony, a okvětní lístky mohly očarovat člověka. (Obuchová, 2000: 169) Dalším znakem je 松 sōng „borovice“, tento strom zastupuje

⁶ Znak 若 může stát i na pozici spojky. V tomto případě 若 + X je běžná kombinace jména pro dívky a ženy. Některé předložky a spojky ztrácejí význam, když jsou interpretovány v názvech, příkladem může být spojka „之“. Některé však nelze vynechat: „若“ nebo „如“.

(Quora, 2020). Dostupné z: <https://www.quora.com/Is-%E8%8B%A5%E6%BB%A2-a-good-Chinese-girl-name>

motiv, který se často objevuje v umění a básnictví a to především, že je odolná proti chladu. Její jehličí neopadává proto symbolizuje dlouhověkost a odolnost. (Eberhard, 2001: 23) V souvislosti se znakem 柏 bǎi „cypřiš, cedr“ Eberhard zmiňuje, že tyto stromy se hojně vysazují u hrobů, protože bývají hodně staré což splňuje to, co by měl hrob vyjadřovat, a to je dlouhověkost. Jejich semena jsou považována za léčivá, pokud se dlouho žvýkají, rozšiřují zrak a sluch. (Eberhard, 2001: 35) Za zmínku stojí také 兰 lán „orchidej“. Podstata této rostliny spočívá především v její vůni. A tak často dochází k přirovnání vůně rostliny k dechu krásné dívky. Co se týče magnolie, ta měla být určena původně jen císaři. (Eberhard, 2001: 183,184) Znak 柳 liǔ „vrba“ zastupuje strom, který symbolizuje nesmrtelnost a životní sílu, jelikož se vyznačuje velkou odolností. Je to strom jara, tedy současně i období, kdy se probouzí pohlavní pud. Její další významná schopnost je, že zahání démony. (Obuchová, 2000: 132; Eberhard, 2001: 272) Symbolem pro krásnou ženu, jehož pecky symbolizují oči krásné ženy, zastupuje znak 梅 méi „divoká slíva“. (Eberhard, 2001: 155) Druhou podskupinou jsou pak části rostlin a stromů. Tři z nich jsou znaky, které odkazují na květenství 蕊 ruǐ „tyčinka nebo pestík“, 萼 è 萼 hàn „lotosové pupeny“, 蕾 lěi „poupě“. Jeden znak vyjadřuje část stébla bambusu 筠 yún „bambusová slupka“.

Atmosférické jevy

V této sémantické skupině se nachází znaky s motivem ročního období, počasí nebo částí dne. Jedná se o 19 znaků: 岚 lán „mlha, opar“, 秋 qiū „podzim“, 冬 dōng „zima“, 夏 xià „léto“, 霜 shuāng „jinovatka, mráz“, 露 lù „rosa“, 烟 yān „mlha, opar“, 晴 qíng „slunečno“, 晓 xiǎo „svítání“, 夜 yè „noc“ a 阳 yáng „slunce“. Je to symbol císaře, který se pojí s východem slunce, neboť se každé ráno objevuje, a s jarem, protože je to období, kdy vítězí jeho síla. (Eberhard, 2001: 229) Dále je to znak 风 fēng „vítr“. Za dynastie Shang⁷ byl vítr uctíván stejně jako bůh 風伯 Feng-po, který vystupoval jako jakýsi pták. Na druhou stranu tento symbol může být znamením nemoci a označovat tak „mrtvici“. (Eberhard, 2001: 266) Eberhard v souvislosti se znakem 春 chūn „jaro“ zmiňuje, že jaro je obdobím, kdy je mužský element na vzestupu. Symbolizuje tak plodné období, jarní pocity a barvy. (Eberhard, 2001: 94) Dále bych ráda poukázala na znak 云 yún „mrak,

⁷ 1600–1100 př.n.l.

oblak“. Oblaka jsou symbolem štěstí. Podle jejich barev se štěstí znásobuje. (Eberhard, 2001: 177) Dále jsem do této skupiny zařadila znak 雪 xuě „sníh“. Tento zimní symbol se pojí s vysokým věkem a bohem pomíjivosti. (Eberhard, 2001: 232) Rovněž se do této skupiny řadí znaky: 冷 lěng „chlad, zima“ a 寒 hán „chlad, zima“. Ráda bych zmínila také znak 天 tiān „obloha, nebe“. Nebe je v Číně považováno za mužský element a společně se zemí tvoří pár. V první čínské encyklopedii „Jaro a podzim Lü Pu-weje“ se praví, že nebe je neviditelné a plodí, zatímco země je viditelná a utvářená. (Eberhard, 2001: 169) Za zmínku stojí i znak 雨 yǔ „déšť“. Déšť měl pro agrární společnost staré Číny velký význam. Až do novověku se v dobách, kdy bylo sucho, konaly oběti dešti. (Eberhard, 2001: 48) V Číně při výběru jména může hrát v určitém případě roli i počasí, roční období nebo část dne, ve kterém je dítě narozeno. Pokud se dítě narodí do zamračeného dne, je možné ho pojmenovat znaky, nesoucím význam například pro 雨 yǔ „déšť“. Pakliže rodičům přijde, že daný znak vzbuzuje negativní emoce, mohou vybrat foneticky podobně znějící znak.

Barvy

Barvy se v čínských jménech vyskytují, protože mají silné kulturní významy a některé z nich jsou dokonce i pozitivní. Při výběru jména s barvami se musí dbát na správnou kombinaci, jinak může dojít k zániku jeho významu. Například kombinace znaků 葉紅 yè hóng „zelený list“ + „červená barva“ je lepší než kombinace 葉紅魚 yè hóng yú „zelený list“ + červená + ryba“ a to z toho důvodu, že evokuje představu listů, které na podzim zčervenají.

V mém korpusu se objevilo celkem osm znaků označujících barvy. V první řadě bych ráda zmínila znaky: 紫 zǐ „fialová“ a 彤 tóng „červená, rumělková barva“. Pro samotné Číňany je červená barva tou nejdůležitější. (Obuchová, 2000: 28) Avšak to platí i obecně, tato barva je považována už od prehistorie za barvu života, a proto byla mrtvým do hrobu vkládaná rumělka nebo červené hlinka. (Eberhard, 2001: 37) Další tři znaky pro barvy představují: 藍 lán „modrá, indigově modrá“, 碧 bì „modrozelená, zelený nefrit“, 青 qīng „modrá, zelená“. Už v nejstarších čínských textech samotný termín pro modrou barvu nebyl znám. Vyskytoval se pouze odstín 青 qīng „modrá“, který v sobě zahrnoval spektrum od tmavošedé přes modrou až po zelenou barvu. Modrá barva určuje vysokou hodnotu, ale naopak obsahuje v sobě i problémy či starosti. (Obuchová, 2000: 30,31) Na

závěr bych ráda zmínila i znak 翠 cuì „smaragdová, zelená“ nebo 绿 lǜ „zelená“. V souvislosti s touto barvou Obuchová zmiňuje, že je to barva života, jara a vnitřní spokojenosti. Může být ovšem i chápána jako negativní symbol, a to v případě, kde se vyskytuje na divadelní scéně jako zelený obličej ďábla nebo démona. (Obuchová, 2000: 31) Za zmínku stojí i znak 白 bái „bílá, čistá“. Tato barva je symbolicky spojována se západem, jehož zvířecím představitelem je bílý tygr. Bílá je současně i barva morální čistoty a nevinnosti. (Obuchová, 2000: 32)

Vnější vzhled a vlastnosti

Skupina obsahuje pouze jeden znak, jehož význam se pojí s popisem vnějšího vzhledu: 容 róng „vzhled, postava“. Zbýlých osmnáct s popisem lidských vlastností. Jedná se o následující znaky: 靖 jìng „klidný, mírumilovný“, 平 píng „klidný, vyrovnaný“, 静 jìng „klidný, tichý“, 安 ān „klidný, pokojný“, 痴 chī „hloupý, nesmyslný“, 凌 líng „čistý, ctnostný“, 怜 lián „soucit, něžný“, 柔 róu „jemný, něžný“, 恩 ēn „laskavost, milost“, 宛 wǎn „zdvořilý“, 灵 líng „obratný, bystrý“, 妙 miào „vynikající, mimořádný“, 雅 yǎ „elegantní“, 婷 tíng „elegantní“, 曼 màn „ladný, nádherný“, 珍 zhēn „vzácný, drahocenný“, 傲 ào „hrdý“, 巧 qiǎo „dovedný, důmyslný“.

V porovnání s korpusem mužských jmen je zřejmé, že se znaky v této skupině budou lišit. U ženských jmen to byly spíše vlastnosti vyjadřující čistotu, klid a elegantnost. U mužských jmen to jsou především znaky vyjadřující upřímnost, toleranci a věrnost. Spadají mezi ně například znaky 贞 zhēn „věrný, cudný“, 仁 rén „dobrosrdečný, benevolentní“, 真 zhēn „pravý, skutečný“, 凌 líng „ryzí, ctnostný“ a 厚 hòu „štědrý, dobrý“. (Vojtová, 2017: 46)

Ostatní

Ze zbývajících znaků bych ráda upozornila na jeden znak, označující **zvíře**, kde se objevil například znak 雁 yàn „divoká husa“. Dále tematickou skupinu **vody** 海 hǎi „moře, oceán“, **vzdělanosti** 语 yǔ „jazyk, řeč“, 文 wén „literatura, kultura“, **rodiny** 友 yǒu „kamarád, přátelství“, **materiálu** 珊 shān „korál“, 波 bō „vlna“, **kamenů a nerosty** 玉 yù „nephrit“, či **hudebního nástroje** 琴 qín „čínská loutna“.

Shrnutí analýzy sémantických skupin

Tuto část analýzy shrnu ve formě komparace ze dvou různých úhlů pohledů. Prvním z nich je komparace spektra sémantických skupin v ženských jménech se vzorkem reálně existujících jmen. Druhý z nich je komparace spektra sémantických skupin vzorku ženských jmen a vzorku mužských jmen ze stejné publikace. V porovnání spektra pouze v rámci ženských jmen je zřejmé, že ve vzorku, který vychází z reálných jmen bylo vymezeno mnohem více skupin. Oproti tomu je zjevné, že příručka je poměrně chudá v ohledu, kolik nabízí možností jmen. Oba tyto vzorky se však shodly na sémantických skupinách vyjadřující vlastnosti, atmosférické jevy, rostliny či barvy. Skupina symbolů vycházející z materiálově nebo duchovní kultury v korpusu tvořeného z příručky zcela chybí. Co se týče počtu znaků, v komparaci s korpusem mužských jmen, korpus ženských jmen je o hodně nižší, tudíž vymezených skupin je taktéž méně. I přes tuto skutečnost oba korpusy mají vymezené dvě sémantické skupiny, které jsou shodné. První z nich jsou vlastnosti. V rámci této skupiny se znaky u obou korpusů liší. V mužském jsou to znaky vyjadřující svatost, ctnost či benevolentnost. Naopak v mém korpusu ženských jmen jsou to spíše vlastnosti vyjadřující čistotu, elegantnost či křehkost. Druhá skupina, která se vyskytla v obou korpusech zastupuje znaky pro rostliny a stromy. V rámci této skupiny se znaky v korpusech téměř neliší. Zajímavým zjištěním je například to, že se v korpusu ženských jmen vyskytuje tematická skupina barvy či atmosférické jevy, ovšem korpus mužských jmen tyto skupiny neobsahuje. Naproti tomu, korpus mužských jmen je zastoupen skupinami prosperity, nadřazenosti či síly, které se nevyskytují v korpusu jmen ženských.

Analýza kombinací znaků

Nízký počet znaků s vysokým výskytem mě přivedl na myšlenku analyzovat jejich kombinace. Nejfrekventovanější znak, tj. 梦 mèng „sen“, se kombinuje s více než třetinou zjištěných znaků.

	香	梦	安	雁	白	寒	夏	之	雪	山	云	翠	绿	凝	曼	南	巧	灵	冬	凡
香		*		*		*									*		*			
梦			*		*	*	*		*					*						*
安		*			*	*						*		*	*		*	*		
雁		*	*			*		*		**				*	*		*	*		*
白			**				*			*										**
寒	*	**	*				*								*			*	*	
夏					*					*			*				*			
之	*	*					*										*			*
雪																				
山		*		*	*		*	*			*									
云				*		*	*	*		*			*	*	*		*		*	*
翠				*	*		*													
绿						*		*	*			*		*		*	*			
凝	*	*			*	*							*		*		*			
曼		*			*				*			*					*			
南			*																	
巧	**								*			*								*
灵						*	*	*	*	*										*
冬										*		*		*	*					
凡		*		**	*	*									*		*	*		

Tabulka 4 - Vzájemné kombinace 20 nejfrekventovanějších znaků

Na vertikální i horizontální ose tabulka č. 4 znázorňuje dvacet nejfrekventovanějších znaků, které jsem dále využila pro jejich vzájemnou kombinaci. Pakliže se znak kombinoval s druhým znakem pouze na jedné pozici, tj., v mém korpusu bylo například jméno 梦香 mèngxiāng „sen“ a „voňavý, vonný“, nikoli 香梦 xiāngmèng „voňavý, vonný“ a „sen“, označení je pouze pomocí jedné hvězdičky. V případě, že se jeden znak kombinoval s druhým znakem na obou pozicích, jako například jméno 白安 báian „bílá barva“ a „klidný, pokojný“ a zároveň i 安白 ānbái „klidný, pokojný“ a „bílá barva“, označení kombinace je pomocí dvou hvězdiček.

Abych ilustrovala, jak se znaky kombinují zvolila jsem si z dvaceti nejfrekventovanějších k podrobné analýze tři znaky z jiné tematické kategorie. Prvním z nich je nejvíce frekventovaný znak 梦 mèng „sen“. Druhý, tj. 雁 yàn „divoká husa“ spadá do sémantické oblasti příroda. Třetí, tj. 白 bái „bílá“, pak představuje barvu, která byla v analyzovaném vzorku použita u nejvyššího počtu navrhovaných ženských jmen. Nejprve jsem zkoumala, s jakými znaky se vybraný znak kombinuje na první a poté i na druhé pozici. Posléze jsem poukázala, jaké kategorie znaků se vyskytují na opačné pozici, než je analyzovaný znak. V závěru jsem zjistila, které znaky se mohou objevovat na obou dvou pozicích.

Divoká husa

V pozici na prvním místě se „divoká husa“ kombinuje se znaky: 丝, 云, 兰, 凡, 卉, 山, 岚, 旋, 易, 枫, 桃, 梅, 玉, 真, 翠, 芙, 荷, 茵, 菱, 蓉, 露, 风, 香. Z uvedeného výčtu je patrné, že „divoká husa“ se nejčastěji kombinuje se znaky pro **rostliny a stromy**. Spadají mezi ně: 雁兰 yànlán „divoká husa“ a „orchidej“, 雁卉 yànhuì „divoká husa“ a „rostlina, tráva“, 雁枫 yànfēng „divoká husa“ a „javor“, 雁桃 yàntáo „divoká husa“ a „broskev“, 雁梅 yànméi „divoká husa“ a „divoká slíva“, 雁芙 yànfú „divoká husa“ a „ibišek“, 雁荷 yànhé „divoká husa“ a „lotos“, 雁茵 yànhàn „divoká husa“ a „lotosové pupeny“, 雁菱 yànlíng „divoká husa“ a „kotvice plovoucí“. Dále je znak „divoká husa“ často spojován se znaky pro **atmosférické a přírodními jevy**: 雁云 yànyún „divoká husa“ a „mrak, oblaka“, 雁岚 yànlán „divoká husa“ a „horská mlha, pára“, 雁露 yànlù „divoká husa“ a „rosa“, 雁风 yànfēng „divoká husa“ a „vítr“, 雁山 yànshān „divoká husa“ a „hora“. Zajímavou kombinací se znakem „divoká husa“ jsou také znaky zastupující **barvu** 雁翠 yàncuì „divoká husa“ a „smaragdová“ **nerost**: 雁玉 yànyù „divoká husa“ a „nefrit“ nebo **látku**: 雁丝 yànsī „divoká husa“ a „hedvábí“.

V případě výskytu na druhé pozici se znak „divoká husa“ kombinuje nejčastěji se znaky: 之, 书, 冬, 冷, 凝, 凡, 千, 向, 含, 听, 安, 寒, 寻, 山, 巧, 念, 怀, 怜, 思, 慕, 易, 映, 春, 曼, 梦, 涵, 灵, 盼, 碧, 若, 问, 靖. V případě výskytu na druhé pozici se znak „divoká husa“ kombinuje nejčastěji se **slovesy**: Spadají sem jména: 之雁 zhīyàn „odejít, opustit“ a „divoká husa“, 向雁 xiàngyàn „mířit, směřovat“ a „divoká husa“, 含雁 hányàn

„obsahovat“ a „divoká husa“, 听雁 tīngyàn „poslouchat“ a „divoká husa“, 寻雁 xúnyàn „hledat“ a „divoká husa“, 念雁 niànyàn „stýskat, vzpomínat na“ a „divoká husa“, 思雁 sīyàn „myslet“ a „divoká husa“, 慕雁 mùyàn „obdivovat, toužit po“ a „divoká husa“, 盼雁 pànyàn „doufat, očekávat“ a „divoká husa“, 若雁 ruòyàn „podobat se“ a „divoká husa“, 涵雁 hányàn „obsahovat, skrývat v sobě“, 问雁 wènyàn „ptát se“ a „divoká husa“.

Znaky vyjadřující chlad se také vyskytují na první pozici se znakem „divoká husa“. V tomto případě se jedná o jména: 冬雁 dōngyàn „zima“ a „divoká husa“, 冷雁 lěngyàn „chladný, studený“ a „divoká husa“, 寒雁 hányàn „studený, mrazivý“ a „divoká husa“ a „divoká husa“. Rovněž se znak může pojit i s **vlastnostmi** 安雁 ānyàn „klidný, tichý“ a „divoká husa“, **barvou** 碧雁 bìyàn „smaragdově zelená“ a „divoká husa“ anebo **množstvím** 千雁 qiānyàn „tisíc“ a „divoká husa“.

Vyskytly se taktéž znaky, které se kombinovaly se znakem „divoká husa“, jak na první, tak druhé pozici: 凡 fán „všední, obyčejný“, 山 shān „hora“, 易 yì „snadný, lehký“.

Bílá barva

V pozici na prvním místě se „bílá barva“ kombinuje se znaky: 亦, 凝, 凡, 卉, 夏, 安, 容, 山, 易, 晴, 曼, 枫, 柏, 桃, 梅, 梦, 玉, 瑶, 真, 秋, 竹, 筠, 翠, 莲, 萱, 薇, 风. Z výše vymezených znaků je zřejmé, že „bílá barva“ se nejčastěji kombinuje se znaky pro **rostliny, stromy a jejich části**. Náleží mezi ně: 白卉 báihuì „bílá barva“ a „rostlina, tráva“, 白枫 báifēng „bílá barva“ a „javor“, 白柏 báibǎi „bílá barva“ a „cypřiš“, 白桃 báitáo „bílá barva“ a „broskev“, 白梅 báiméi „bílá barva“ a „divoká slíva“, 白竹 báizhú „bílá barva“ a „bambus“, 白筠 báiyún „bílá barva“ a „slupka bambusu“, 白莲 báilián „bílá barva“ a „lotus“, 白薇 báiwēi „bílá barva“ a „vikev“. Dále se znak „bílá barva“ pojí se znaky vyjadřující **adjektiva**: 白亦 báiyì „bílá barva“ a „také, rovněž“, 白凡 báifán „bílá barva“ a „všední, obyčejný“, 白安 báian „bílá barva“ a „klidný, pokojný“, 白易 báiyì „bílá barva“ a „snadný, lehký“, 白晴 báiqíng „bílá barva“ a „jasný“ obloha, 白曼 báimàn „bílá barva“ a „elegantní, půvabný“, 白真 báizhēn „bílá barva“ a „skutečný, reálný“. Rovněž znaky obsahující **slovesa** se vyskytují poněkud často ve spojení se znakem „bílá barva“, spadají mezi ně: 白凝 báíning „bílá barva“ a „tuhnout“, 白容

báiróng „bílá barva“ a „pojmout“, 白萱 báixuān „bílá barva“ a „vyhlásit, prohlásit“. Méně častěji se vyskytují také znaky zastupující **roční období**: 白夏 báixià „bílá barva“ a „léto“, 白秋 báiqiū „bílá barva“ a „podzim“ nebo **nerost**: 白玉 báiyù „bílá barva“ a „nefrit“, 白瑶 báiyáo „bílá barva“ a „vzácný nefrit“.

V případě výskytu na druhé pozici se znak „bílá barva“ kombinuje nejčastěji se znaky: 乐, 书, 亦, 依, 傲, 凡, 听, 夏, 夜, 如, 安, 宛, 尔, 山, 幼, 沛, 海, 碧, 秋, 笑, 采, 静. V případě výskytu na druhé pozici se znak „bílá barva“ kombinuje nejčastěji se **adjektivy**: Spadají sem jména: 乐白 lèbái „radostný, veselý“ a „bílá barva“, 亦白 yìbái „také, rovněž“ a „bílá barva“, 傲白 àobái „domýšlivý, arogantní“ a „bílá barva“, 凡白 fánbái „všední, obyčejný“ a „bílá barva“, 安白 ānbái „klidný, pokojný“ a „bílá barva“, 宛白 wǎnbái „klikatý“ a „bílá barva“, 幼白 yòubái „mladý“ a „bílá barva“, 静白 jìngbái „tichý, klidný“ a „bílá barva“, 沛白 pèibái „hojný“ a „bílá barva“. **Slovesa** jsou další skupina, která se vyskytuje na první pozici se znakem „bílá barva“. Zde se jedná o jména: 依白 yībái „opírat se o něco“ a „bílá barva“, 听白 tīngbái „poslouchat“ a „bílá barva“, 笑白 xiàobái „smát se“ a „bílá barva“, 采白 cǎibái „trhat, sbírat“ a „bílá barva“. Rovněž se znak „bílá barva“ může pojit se znaky zastupující **roční období**: 夏白 xiàbái „léto“ a „bílá barva“, 秋白 qiūbái „podzim“ a „bílá barva“ či **přírodní úkaz**: 山白 shānbái „hora“ a „bílá barva“, 海白 hǎibái „moře“ a „bílá barva“.

Rovněž se objevily znaky, které se kombinovaly se znakem „bílá barva“ jak na první, tak i na druhé pozici: 亦 yì „také, rovněž“, 凡 fán „všední, obyčejný“, 安 ān „klidný, pokojný“, 山 shān „hora“, 夏 xià „léto“ a 秋 qiū „podzim“.

Sen

V pozici na prvním místě se „sen“ kombinuje se znaky: 之, 凝, 凡, 天, 安, 容, 寒, 山, 岚, 旋, 易, 春, 曼, 松, 柏, 柳, 桃, 梅, 槐, 玉, 琪, 真, 秋, 竹, 茵, 菲, 萱, 蕊, 雁, 露, 香. Dle uvedeného výčtu je patrné, že znak „sen“ se na této pozici nejčastěji kombinuje se znaky pro **rostliny, stromy a jejich části**. Mezi ně patří jména: 梦松 mèngsōng „sen“ a „sosna, borovice“, 梦柏 mèngbǎi „sen“ a „cypřiš“, 梦柳 mèngliǔ „sen“ a „vrba“, 梦桃 mèngtáo „sen“ a „broskev“, 梦梅 mèngméi „sen“ a „divoká slíva“, 梦槐 mènghuái

„sen“ a „jerlín japonský“, 梦竹 mèngzhú „sen“ a „bambus“, 梦茵 mèngyīn „sen“ a „lotosové pupeny“, 梦蕊 mèngruǐ „sen“ a „tyčinka, pestík“. Znaky zastupující **adjektiva** jsou další, které se velice často se znakem „sen“ pojí. Do této tematické skupiny se řadí: 梦凡 mèngfán „sen“ a „všední, obyčejný“, 梦安 mèngān „sen“ a „klidný, pokojný“, 梦寒 mènghán „sen“ a „studený, mrazivý“, 梦易 mèngyì „sen“ a „snadný, lehký“, 梦曼 mèngmàn „sen“ a „elegantní, půvabný“, 梦真 mèngzhēn „sen“ a „skutečný, reálný“, 梦菲 mèngfēi „sen“ a „bohatý na vůni“ 梦香 mèngxiāng „sen“ a „voňavý, vonný“. Dále je znak spojován se znaky pro **slovesa**: 梦之 mèngzhī „sen“ a „odejít, opustit“, 梦凝 mèngníng „sen“ a „tuhnout“, 梦容 mèngróng „sen“ a „pojmout“, 梦旋 mèngxuán „sen“ a „točit se, rotovat“, 梦萱 mèngxuān „sen“ a „vyhlásit, prohlásit“. Zajímavou kombinací se znakem „sen“ jsou znaky, vyjadřující **roční období**: 梦春 mèngchūn „sen“ a „jaro“, 梦秋 mèngqiū „sen“ a „podzim“ nebo znaky pro **nerosty**: 梦玉 mèngyù „sen“ a „nefrit“, 梦琪 mèngqí „sen“ a „jemný nefrit“.

V případě výskytu na druhé pozici se znak „sen“ kombinuje nejčastěji se znaky: 亦, 从, 凝, 凡, 半, 向, 听, 夏, 夜, 妙, 安, 寒, 念, 怀, 怜, 惜, 易, 映, 痴, 白, 访, 语, 谷, 迎, 采, 雪, 青. Z výše uvedeného seznamu znaku je zjevné, že znak „sen“ se nejvíce kombinuje se znaky zastupující **slovesa**. Spadají mezi ně jména: 从梦 cóngmèng „následovat“ a „sen“, 凝梦 níngmèng „tuhnout“ a „sen“, 向梦 xiàngmèng „směřovat“ a „sen“, 听梦 tīngmèng „poslouchat“ a „sen“, 念梦 niànmèng „stýskat se, vzpomínat“ a „sen“, 怜梦 liánmèng „litovat“ a „sen“, 惜梦 xīmèng „cenit si něčeho“ a „sen“, 映梦 yìngmèng „odrážet se“ a „sen“, 访梦 fǎngmèng „navštívit“ a „sen“, 迎梦 yíngmèng „jít vstříc, vítat“ a „sen“, 采梦 cǎimèng „česat, trhat“ a „sen“. Dále je znak často spojován se znaky, vyjadřující **adjektiva**: 亦梦 yìmèng „také, rovněž“ a „sen“, 凡梦 fánmèng „všední, obyčejný“ a „sen“, 妙梦 miàomèng „skvělý, senzační“ a „sen“, 安梦 ānmèng „klidný, pokojný“ a „sen“, 寒梦 hánmèng „studený, mrazivý“ a „sen“, 易梦 yìmèng „snadný, lehký“ a „sen“, 痴梦 chīmèng „hloupý, pošetilý“ a „sen“. **Barvy**, jsou další tematickou skupinou, které se objevují na první pozici se znakem „sen“. V tomto případě se jedná o jména: 青梦 qīngmèng „modrý, zelený“ a „sen“, 白梦 báimèng „bílá“ a „sen“. Na této pozici může stát i skupina, se znaky pro **část těla**: 怀梦 huáimèng „hrud“ a „sen“.

Vyskytly se také znaky, které se kombinovaly se znakem „sen“ na první i druhé pozici: 凝 níng „tuhnout“, 凡 fán „všední, obyčejný“, 天 tiān „nebe, obloha“, 安 ān „klidný, pokojný“, 容 róng „pojmout“, 寒 hán „studený, mrazivý“, 山 shān „hora“, 岚 lán „horská mlha, pára“, 旋 xuán „točit se, rotovat“, 易 yì „snadný, lehký“.

Závěr

Jméno má velice důležitou úlohu v životě člověka, neboť je prostředkem identifikace občana. Je nedědičné a vystupuje pod nim každý z nás. (Pleskalová, 2014) Číňané jsou zvláště na své jméno velice hrdí, a nechávají si na jeho výběru hodně záležet. Důležitou roli mají právě rodiče, kteří dítěti jméno vybírají. Zde na řadu přichází velké množství příruček. Jednu z nich jsem také využila pro svoji práci. Na jejím základě jsem provedla analýzu znaků využitých v čínských ženských rodných jménech.

Analýza proběhla v pěti krocích. Výsledky první části analýzy ukázaly, že počet znaků mužských a ženských se výrazně liší. Korpus ženských jmen totiž nabízí překvapivě nízký počet znaků, oproti těm mužským. Pokud šlo o korpus ženských jmen, ten obsahoval 1886 doporučených jmen, ale nejčastěji používaných znaků bylo pouhých 148. Na druhé straně korpus mužských jmen obsahoval 1068 doporučených jmen a nejčastěji používaných znaků bylo 831. V této části rovněž bylo vyzorováno, že se v příručce využívaly spíše znaky běžně používané. V druhé části analýzy, kde jsem se věnovala počtu tahů a struktuře znaků, jsem došla k závěru, že počet průměrných tahů se mezi korpusy mužských a ženských jmen téměř nelišil. V korpusu mužských jmen se vyskytovaly především znaky s devíti tahy, kdežto v korpusu jmen ženských byl průměrný tah sedm či osm. V této části jsem kromě tahů ještě řešila strukturu znaků. Výsledkem této analýzy je pak tendence využití znaků, které mají horizontální a poté i vertikální strukturu. Tyto dvě struktury činily více než polovinu znaků. Za to nejméně objevující se strukturou je centrální. Ta se v mém inventáři 148 znaků objevila pouze v devíti znacích.

Třetí část analýzy byla věnována radikálům. Zde jsem zjistila, že polovina analyzovaných znaků má odlišný radikál. Nejvíce zastoupeným radikálem byla 艹 „tráva“, jejíž výskyt je 17,2 % z celkového počtu 1 886 znaků. Mezi další velice frekventované radikály pak spadají například radikál 木 „strom“ a radikál 心 „srdce“.

Tyto radikály užívané ve znacích pro ženská jména identifikují konkrétní vlastnosti ženy, proto se v mém korpusu řadily k nejvíce frekventovaným. Rovněž se zde projevila genderová preference. Je zcela jasné, že právě radikály pro rostliny a stromy zastupují spíše znaky pro ženská jména než pro ty mužská. Pro mužská jména je naopak typický spíše radikál oheň nebo radikál kov. (Vojtová, 2017: 33, 35)

Část čtvrtá je zaměřena na sémantiku znaků. Výsledky této části potvrdily hypotézu nastíněnou v úvodu, že se u ženských jmen spíše objevují sémantické skupiny spjaté s křehkostí, elegancí a ženskostí. Rovněž i využívané znaky jsou odlišné v ženských a mužských jménech. U jmen ženských to jsou převážně znaky pro rostliny a stromy, kdežto u jmen mužských to jsou například znaky spojené se silou a statečností. Při porovnání jmen z příručky a jmen reálných je zřejmé, že příručka je na znaky doporučených jmen velice chudá. Proto není divu, že některé sémantické skupiny se v příručně vůbec nevyskytovaly. Zajímavým příkladem je skupina odkazující na duchovní kulturu, která v mém korpusu doporučených ženských jmen vzaté z příručky zcela chybí. V porovnání s korpusem mužských jmen přejatých ze stejné příručky se sémantické skupiny moc neodlišují. Pouze znaky v jednotlivých skupinách používají odlišné sady znaků. Pozoruhodným příkladem je skupina znaků pro lidské vlastnosti, ta se nachází u obou dvou korpusů, ale u každého z nich se objevují odlišné znaky. U korpusu mužských jmen jsou to vlastnosti vyjadřující sílu nebo ctnost, u ženských jmen jsou to naopak znaky vyjadřující jemnost nebo krásu.

Poslední část analýzy se zabývá kombinacemi třech vybraných znaků. Zajímavým zjištěním bylo, že nejfrekventovanější znak, tj. 梦 mèng „sen“, se kombinuje s více než třetinou zjištěných znaků. Nejvíce se však pojí se znaky vyjadřující rostliny a stromy. Totéž platí pro další dva vybrané znaky, tj. 白 bái „bílá“ a 雁 yàn „divoká husa“, které po dokončení analýzy potvrdily také nejčastější spojení se znakem pro rostliny a stromy.

Zjištění mé analýzy se ve všech zkoumaných hlediscích shodovaly s tím, na co se v odborných publikacích obecně klade důraz. Ve své práci jsem určitě nezhodnotila úplně všechna možná hlediska, ale myslím, že ty nejpodstatnější v mé práci byly zmíněny. V budoucnu bych se ráda podobným tématem ještě zabývala, s tím rozdílem, že bych spíše využila korpus reálných jmen. Navíc bych svoji práci ráda zaměřila na určitý typ lidí. Těmi jsou například jména osob narozené během tradičních čínských svátků, a navíc v rozmezí určitých let.

Resumé

The aim of my thesis is to analyze Chinese characters used in female first names. Using a corpus of 1886 recommended two-characters female given names listed in book 好名好运:最新起名宝典 Hǎo míng hǎo yùn: zuì xīn qǐmíng bǎodiǎn: Good name, good fate. I examined the characters in five different ways. First, I examined used character inventory. Then I compared my corpus of female characters with corpus contained male characters. Secondly, I evaluated the graphics of the character. It is mainly the number of strokes of individual characters and their graphic structure. Thirdly, I listed the most frequently used radicals and I analyzed them according to their semantic meaning. Next viewpoint I examined semantic meaning of characters and divided them to the six semantic groups. In the last part of my analysis, I dealt with combinations of characters. All performed research are supplemented by tables to show the results of the analysis. The analysis showed that the results are in accordance with commonly known principals used during creating a Chinese female name. Most of the characters were identified as the commonly used characters.

Key words: Chinese character, female personal name, stroke, radical, semantic component, Chinese names, choice of names

Seznam literatury

EBERHARD, Wolfram: *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*. Praha: Volvox Globator, 2001, 292 s.

HEŘMANOVÁ, Zdenka a Hana Třísková: Čínská jména v českém kontextu. *Nový Orient*, 2003, roč. 68, č. 2, 36–45 s.

CHEN, Rongfu 陈荣赋 a Sun Liangzhu 孙良珠: *Hao Mingzi Hao Qiancheng* 《好名字好前程: 大全集》 [*Dobré jméno, dobrá budoucnost: kompletní kolekce*]. Beijing: New World Press, 2011, 386 s.

GUO, Jinzhong, Chen Qinghua a Wang Yougui: Statistical Distribution of Chinese Names. *Chinese Physics B* [online], 2011. Dostupné z: <http://cpb.iphy.ac.cn/EN/10.1088/1674-1056/20/11/118901>.

KALUŽYŇSKA, Irena: *Chinese Female Namings: Past and Present*. Varšava: Wydawnictwo Agade, 2008, 410 s.

KUČERA, Ondřej a kol. *Učebnice čínských znaků*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 235 s.

LAWSON, Edwin, Richard Sheil a Li Zhonghua: Chinese Personal Names. In *The Onomastic Treasure of the CIA*. Central Intelligence Agency Washington, D.C., 2014, 1–56 s.

LEE, Leng: Ethnography of Singapore Chinese Names: Race, Religion, and Representation. *Lodz Papers in Pragmatics* [online]. 2011, roč. 7, č. 1. 101–133 s. 33 [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.degruyter.com/view/journals/lpp/7/1/article-p101.xml>.

LI, Mao 李貌: *Hao Ming Hao Yun* 《好名好运》 [*Dobré jméno hodně štěstí*]. Jingji kexue chubanshe, 2015, 247 s.

LINDQVIST, Cecilia: *Říše čínských znaků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 427 s.

OBUCHOVÁ, Lubica: *Čínské symboly*. Praha: Grada, 2000, 188 s.

PLESKALOVÁ, Jana: *Vlastní jména osobní v češtině*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 95 s.

SZOKALOVÁ, Kateřina: *Fonogramy: vztah výslovnosti fonetika k výslovnosti fonogramu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014, 81 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: *Čínské znakové písmo: synchronní model tradiční kategorizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, 291 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: Chinese Anthroponyms from a Grammatologist Perspective. In Slíz M., Walkowiak JB. (Eds.), *Onomastica Uralica* 13, 2018, 259–272 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: *Ideogramy v moderní čínštině*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 168 s.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: Muž, nebo žena? Role grafemického systému v čínských antroponymech. *Acta onomastica*, 2017, 135–149 s.

UHER, David: *Hanská grammatologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 336 s.

VOCHALA, Jaromír. Čínsko-český, česko-čínský slovník. Voznice: Leda, 2007. 614 s.

VOJTOVÁ, Barbora. Analýza čínských znaků v mužských osobních jménech. 2017, 61 s. (107 424 znaků). Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Katedra asijských studií. Vedoucí práce Tereza Slaměnková

WEIJER, Jeroen van de, Ren Guangyuan, Joost van de Weijer, Wei Weiyun a Wang Yumeng: Gender Identification in Chinese Names. 2019, roč. 234, č. 4, 1–18 s. [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S002438411930508X>.

Wenlin 文林 *Software for Learning Chinese*. Verze 4.3.2. Wenlin Institute, 2018.

WU, Jianshi: *The Way of Chinese Characters 2nd Edition*. Boston: Cheng & Tsui Company, Inc, 2015, 273s.

YAN, Zhangshu 岩张书: Xìngmíng. hánzì. guīfán 《姓名.汉字.规范》 [*Jména. Čínské znaky. Pravidla*]. Běijing: Beijing shifan daxue, 2017.

ZHAO, Lisa: *Arch Chinese*. [online]. 2021, cit. [25.11.2020- 17. 4. 2021] Dostupné z https://www.archchinese.com/arch_about.html

ZHU, Bin a Celia Millward: Personal Names in Chinese Names. *A Journal of Onomastics*, 1987, roč. 35. č.1, 8–21 s.